

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2007-2013

Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Załącznik do Uchwały nr 70/874/08

Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

z dnia 11 września 2008 r.

ze zmianami wprowadzonymi

Uchwałą nr 91/1146/08 z dnia 27 listopada 2008 r.

Uchwałą nr 7/58/09 z dnia 27 stycznia 2009 r.

oraz Uchwałą nr 45/653/09 z dnia 9 czerwca 2009 r.

Toruń, czerwiec 2009



PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Mój region w Europie

Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji

Spis treści:

I. Wstęp	3
II. Podstawa prawna	3
III. Opis osi priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” RPO WK-P	4
1. Informacje ogólne	4
2. Typy projektów	8
3. Typy beneficjentów	9
4. Alokacje finansowa	9
IV. Założenia metodologiczne i podstawowe definicje dotyczące LPR	10
1. Podstawowe założenia metodologiczne	10
2. Cele LPR	11
3. Podstawowe definicje	11
3.1 Rewitalizacja	11
3.2 Lokalny Program Rewitalizacji (LPR)	12
3.3 Sytuacja kryzysowa	12
3.4 Obszar objęty programem rewitalizacji	12
3.4.1 Obszary objęte programem rewitalizacji	12
3.4.2 Obszary wsparcia	13
3.5 Wyznaczenie obszaru objętego programem i obszaru wsparcia	13
V. Przedsięwzięcia realizujące cele LPR	13
1. Lista projektów	13
VI. Założenia formalne Lokalnego Programu rewitalizacji	14
1. Forma prawna LPR	14
2. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko (LPR)	15
3. Mieszkalnictwo	17
4. Efektywność energetyczna	18
5. Potrzeby osób niepełnosprawnych	18
6. Potrzeby imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców	18
7. Inicjatywy społeczne i zasada empowerment	19
8. Udział partnerów społecznych-konsultacje społeczne	19
VII. Kryteria oceny formalnej i merytorycznej	20
VIII. Monitorowanie i ocena realizacji LPR	22
IX. Harmonogram wydatkowania środków w ramach działania 7.1.	22
X. Przykładowa struktura dokumentu	23
ZAŁĄCZNIKI:	
Załącznik nr 1	25
Załącznik nr 2	34
Załącznik nr 3	36
Załącznik nr 4	37
Załącznik nr 5	38
Załącznik nr 6	40

I. Wstęp

Poniższe Wytyczne określają warunki udzielania wsparcia z budżetu osi priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” **działania 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast** w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007–2013. Celem głównym działania jest ożywienie gospodarcze i społeczne oraz odnowa infrastrukturalna i architektoniczno-urbanistyczna zdegradowanych części miast.

Wsparcie rewitalizacji kujawsko-pomorskich miast jest jednym z trzech priorytetów polityki miejskiej samorządu województwa, polityki obejmującej przedsięwzięcia komplementarne względem przedsięwzięć podejmowanych przez samorządy miast. Założenia tej polityki Zarząd Województwa sformułował i przyjął do realizacji w sierpniu 2008 r.¹

Rewitalizacja zdegradowanych części miast jest procesem złożonym i wieloaspektowym, wymagającym koordynacji na poziomie lokalnym. Podstawowym narzędziem tej koordynacji jest **Lokalny Program Rewitalizacji** przyjmowany przez władze poszczególnych miast. Poniższe wytyczne w szczególności określają wymogi, które musi spełnić ten dokument, by mógł zostać uznany za podstawę do udzielania wsparcia w ramach działania 7.1 osi priorytetowej 7 RPO. Wytyczne te kierowane są zatem przede wszystkim do władz miejskich w województwie kujawsko-pomorskim, odpowiedzialnych za opracowanie i wdrożenie Lokalnych Programów Rewitalizacji

II. Podstawa prawna

1. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210 1 z 31.07.2006 r.).
2. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego

¹ Patrz: Priorytety polityki miejskiej, www.kujawsko-pomorskie.pl/planowanie-strategiczne/polityka-miejska.

Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371 z 27.12.2006 r.).

3. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r.).
4. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658 z póź. zm.) oraz wytyczne na podstawie tej ustawy.
5. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227).
6. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE L 197 z 21.7.2001).
7. Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa z dnia 13 sierpnia 2008 r. MRR/H/18/(2)/08/08 z datą obowiązywania od 09.09.2008 r.
8. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia.....2008 r. w sprawie udzielenia pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych (projekt).

III. Opis Osi Priorytetowej 7. „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

1. Informacje ogólne

W ramach osi priorytetowej realizowane będą dwa działania:

7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast

7.2 Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów przemysłowych i powojaskowych.

Do wsparcia w ramach działania 7.1 kwalifikowane będą projekty ujęte w **Lokalnym Programie Rewitalizacji** sporządzonym przez jednostkę samorządu terytorialnego, który będzie podlegał ocenie przez Komisję ds. oceny LPR. W ramach działania 7.1 przewiduje się konkurs otwarty na projekty z miast powyżej 5 tys. mieszkańców, wynikające z obszarów wsparcia w Lokalnych Programach Rewitalizacji sporządzonych wg niniejszych Wytycznych. Instytucja Zarządzająca RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego w działaniu 7.1 dokonała podziału środków w zakresie rewitalizacji i odnowy miast. Podczas obliczeń Instytucja Zarządzająca zastosowała następujący mechanizm:

50% kryterium ludnościowym²,

25% kryterium długotrwałego bezrobocia³,

25% kryterium dochodów podatkowych w miastach powyżej 5 tys. mieszkańców (wskaźnik G)⁴.

Wg obliczeń wyróżniono 6 grup:

- 1) miasta od 5 000 do 10 000 mieszkańców (11),
- 2) miasta od 10 000 do 15 000 mieszkańców (8),
- 3) miasta od 15 000 do 20 000 mieszkańców (4),
- 4) miasta powyżej 20 000 mieszkańców, w tym Brodnica i Tuchola jako miasta mogące pełnić funkcje subregionalne (4),
- 5) miasta subregionalne (3),
- 6) miasta węzłowe aglomeracji bydgosko-toruńskiej (2).

W ramach każdej z grup dokonano podziału dostępnych środków w przeliczeniu na liczbę mieszkańców na terenie danego miasta. Alokację EFRR dla poszczególnych miast wraz z maksymalnym udziałem środków RPO przedstawia tabela 1:

² Liczbę mieszkańców określono na podstawie faktycznego miejsca zamieszkania w dniu 31.12.2005 wg danych GUS.

³ Wg raportu o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego WUP, 2005 rok.

⁴ Wg danych Ministra Finansów, 2005 rok.

Tabela 1

Lp.	Liczba mieszkańców	Miasta powyżej 5 tys. mieszkańców	Alokacja dla poszczególnych LPR w zł*	Alokacja dla poszczególnych LPR w euro*	Maksymalny udział środków RPO na poziomie projektu
1.	5 000 -10 000	Więcbork	1 367 059,85	383 467	85%
2.		Radziejów	1 352 108,25	379 273	
3.		Pakość	1 353 976,31	379 797	
4.		Strzelno	1 412 620,56	396 247	
5.		Nowe	1 457 482,52	408 831	
6.		Gniewkowo	1 694 398,16	475 287	
7.		Barcin	1 826 410,11	512 317	
8.		Janikowo	2 133 417,21	598 434	
9.		Sępólno Krajeńskie	2 166 129,65	607 610	
10.		Szubin	2 179 448,49	611 346	
11.		Kruszwica	2 178 279,17	611 018	
12.	10 000 – 15 000	Koronowo	2 386 756,81	669 497	85%
13.		Ciechocinek	2 403 287,71	674 134	
14.		Aleksandrów Kujawski	2 720 576,28	763 135	
15.		Mogilno	2 716 169,94	761 899	
16.		Golub-Dobrzyń	2 841 764,88	797 129	
17.		Wąbrzeźno	3 051 533,05	855 970	
18.		Żnin	3 070 263,56	861 224	
19.		Lipno	3 279 589,66	919 941	
20.	15 000 – 20 000	Solec Kujawski	3 167 873,26	888 604	80%
21.		Chełmża	3 201 822,75	898 127	

Lp.	Liczba mieszkańców	Miasta powyżej 5 tys. mieszkańców	Alokacja dla poszczególnych LPR w zł*	Alokacja dla poszczególnych LPR w euro*	Maksymalny udział środków RPO na poziomie projektu
22.		Rypin	3 463 368,98	971 492	
23.		Nakło nad Notecią	4 067 561,61	1 140 971	
24.	Powyżej 20 000 w tym Tuchola i Brodnica jako miasta mogące pełnić funkcje subregionalne	Tuchola	3 066 498,92	860 168	75%
25.		Chełmno	4 477 921,63	1 256 079	
26.		Świecie	5 631 840,83	1 579 759	
27.		Brodnica	6 048 632,11	1 696 671	
28.	Miasta subregionalne	Inowrocław	17 723 903,73	4 971 642	70%
29.		Grudziądz	22 888 925,64	6 420 456	
30.		Włocławek	27 504 349,32	7 715 105	
31.	Aglomeracja bydgosko-toruńska	Toruń	39 230 065,69	11 004 226	65%
32.		Bydgoszcz	68 820 282,25	19 304 427	
		RAZEM	250 884 318,89	70 374 283	

* W zagwarantowanej kwocie dla poszczególnych Lokalnych Programów Rewitalizacji możliwe jest przeznaczenie ok. 27% środków na działania związane z mieszkalnictwem, które regulują odrębne Wytyczne.

Przed złożeniem wniosków o dofinansowanie projektów w ramach konkursu dla działania 7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast RPO WK-P na lata 2007-2013, należy złożyć Lokalne Programy Rewitalizacji do oceny formalnej. Następnie po uzyskaniu przez LPR pozytywnego wyniku oceny formalnej możliwe jest składanie wniosków o dofinansowanie projektów wraz z niezbędną dokumentacją określoną w ogłoszeniu o konkursie.

2. Typy projektów

Przykładowe rodzaje projektów w obszarach wsparcia wskazanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji, będące działaniami zintegrowanymi:

1. Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni w tkance urbanistycznej miast z przeznaczeniem na funkcje publiczne, takie jak: place, ulice, ciągi komunikacji pieszej i rowerowej, parki, skwery, zieleńce, aleje, place zabaw, tereny sportowe, zbiorniki wodne wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.
2. Porządkowanie historycznych centrów miast w strefach ochrony konserwatorskiej poprzez odtworzenie, przebudowę lub uzupełnienie zabudowy (w tym także rozbiórki obiektów dysharmonizujących), wraz z nadaniem obiektom funkcji gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, turystycznych lub kulturowych wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Roboty budowlane w obiektach użyteczności publicznej, w celu przystosowania ich do pełnienia funkcji gospodarczych, szkoleniowych, edukacyjnych, turystycznych, kulturowych lub społecznych, wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem.
4. Prace restauratorskie i konserwatorskie budynków ujętych w rejestrze zabytków oraz budynków o potwierdzonej wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym (ujęte w ewidencji zabytków), w tym ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniające się do tworzenia miejsc pracy wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.
5. Tworzenie stref bezpieczeństwa w celu zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast, w tym: budowa lub remont oświetlenia, zakup i instalacja systemów monitoringu ulicznego.
6. Wymiana lub modernizacja zdegradowanej infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych jako element kompleksowego projektu w zakresie:
 - 1) infrastruktury drogowej wraz z oświetleniem (drogi gminne i powiatowe, ulice prowadzące do dzielnic mieszkalnych, drogi osiedlowe, skrzyżowania łączące różne rodzaje dróg oraz małe obiekty inżynierskie, chodniki, przejścia dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi) wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych;

- 2) sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej, ciepłowniczej i energetycznej - jedynie jako elementów projektu kompleksowego.

3. Typy beneficjentów

1. Jednostki samorządu terytorialnego
2. Związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.
3. Administracja rządowa.
4. Szkoły wyższe.
5. Instytucje kultury.
6. Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki.
7. Zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie zdrowia.
8. Pozostałe podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną.
9. Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, prowadzące statutową działalność non profit w obszarze objętym wsparciem w ramach działania.
10. Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.
11. Przedsiębiorstwa.
12. Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, Towarzystwa Budownictwa Społecznego TBS.

Lista beneficjentów, którzy będą mogli ubiegać się o wsparcie w zakresie finansowania inwestycji mieszkaniowych (w zakresie renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz adaptacji budynków na cele mieszkalne) znajduje się w *„Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa”*.

4. Alokacje finansowe

W ramach osi priorytetowej 7. „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” ogólna alokacja EFRR wynosi 85 590 344 euro, czyli 9% alokacji EFRR na program. W ramach działania 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast z EFRR przewidziano 70 374 283 euro, w tym 19 115 177 euro na działania związane z mieszkalnictwem.

IV. Założenia metodologiczne i podstawowe definicje dotyczące LPR

1. Podstawowe założenia metodologiczne

Lokalny Program Rewitalizacji winien być jednym z głównych instrumentów zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem miasta, instrumentem o podobnym znaczeniu jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego czy strategia rozwoju miasta.

Zamierzone w nim przedsięwzięcia zlokalizowane na wskazanych do rewitalizacji obszarach, winny poprzez ich odnowę społeczno-gospodarczą i infrastrukturalno-środowiskową sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi miasta.

Program rewitalizacji powinien mieć przede wszystkim interdyscyplinarny charakter i stanowić wielokierunkowy dokument operacyjny – nie należy w opracowywanych dokumentach traktować rewitalizacji tylko i wyłącznie w odniesieniu do infrastruktury technicznej czy dziedzictwa kulturowego.

Następujące cechy rewitalizacji pozwalają odróżnić ją od innych form kompleksowej interwencji w przestrzeń miejską:

1. Cele rewitalizacji są usytuowane w sferze społeczno-gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej, a działania infrastrukturalne i architektoniczno-urbanistyczne są tym celom podporządkowane; **nie jest więc rewitalizacją działanie wyłącznie remontowo-budowlane, które nie ma wskazanego celu społecznego, gospodarczego lub ekologiczno-przestrzennego;**
2. Rewitalizacja to reakcja na kryzys, który obejmuje dany obszar i przejawia się w wielu dziedzinach naraz; **nie jest więc rewitalizacją działanie podejmowane poza obszarem kryzysowym (stąd kluczowe znaczenie trafnego wyznaczenia obszaru do rewitalizacji);**
3. Rewitalizacja realizowana jest we współpracy różnych partnerów lokalnych; zarówno sektora publicznego jak i lokalnych przedsiębiorców oraz sektora pozarządowego, a często także innych partnerów: miejscowych uczelni, policji itp.; **dlatego rewitalizacją jest program uwzględniający zaangażowanie**

powyższych partnerów, w tym prywatnych: zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych, co odbywa się w szczególności poprzez cykl konsultacji społecznych,

4. Rewitalizacja ma charakter kompleksowy, jest zawsze planem wielowątkowych, wzajemnie wzmacniających się (synergicznych) działań zmierzających do wywołania jakościowej zmiany na całym wyznaczonym obszarze, w tym zawsze -zmiany negatywnego wizerunku tego obszaru; nie jest więc rewitalizacją lista działań punktowych, nie powiązanych ze sobą i nie układających się w spójny, całościowy program.

2. Cele LPR

Cele LPR określone dla obszaru wsparcia muszą ściśle korespondować z ustalonymi problemami rozpoznanymi na etapie diagnozy. Muszą być opisane skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi, a także wartościami docelowymi do osiągnięcia w perspektywie nie krótszej, niż do roku 2015. Zaleca się, by wskaźniki te odnosiły się do kryteriów wskazanych przy wyznaczaniu obszaru -objętego programem rewitalizacji. Cele LPR muszą być ściśle osadzone w sferze społecznej, gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej.

3. Podstawowe definicje

3.1 Rewitalizacja - Kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja to połączenie działań technicznych – jak np. remonty – z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych, występujących na tych obszarach, m.in. bezrobocia, przestępczości, brak równowagi demograficznej. Niewłaściwym jest więc mówić o „rewitalizacji” jednego budynku, czy „rewitalizacji” placu miejskiego, jeżeli te działania dotyczą jedynie modernizacji budynków czy rewaloryzacji zabytków⁵.

Rewitalizacja – proces zmian przestrzennych, technicznych, społecznych i gospodarczych podjętych w interesie publicznym, których celem jest wyprowadzenie obszaru z sytuacji

⁵ K. Skalski, Rewitalizacja obszarów starej zabudowy w miastach, kopia maszynopisu, str.1.

kryzysowej, przywrócenie mu dawnych funkcji (zapropozowanie nowych) oraz stworzenie warunków do jego dalszego rozwoju z wykorzystaniem jego cech endogenicznych⁶.

3.2 Lokalny Program Rewitalizacji (LPR) – opracowany, przyjęty i koordynowany przez samorząd lokalny wieloletni program działań w sferze przestrzennej (środowiska przyrodniczego, architektury i urbanistyki), urządzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki zmierzający do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków jego dalszego rozwoju⁷.

3.3 Sytuacja kryzysowa - łączny efekt szkodliwych i niszczycielskich procesów dotyczących przestrzeni, urządzeń technicznych, społeczeństwa oraz gospodarki, które doprowadziły do degradacji danego obszaru⁸.

3.4 Obszar objęty programem rewitalizacji

Zakłada się, że zjawiska kryzysowe w miastach nie są powszechne, nie występują w skali całych miast, stąd Lokalne Programy Rewitalizacji będą dotyczyć wybranych ich części. Zatem niezbędne jest określenie w strukturze miasta obszaru lub obszarów, które będą objęte programem rewitalizacji.

3.4.1 Obszary objęte programem rewitalizacji - zwarte jednostki przestrzenne na wzór obszarów problemowych, wyróżnianych w opracowaniach planistycznych, jak np. w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, wyznaczone na podstawie analizy porównawczej, bazującej głównie na badaniach ilościowych (wskaźnikowych) oraz poszerzonych o badanie jakościowe (np. badania ankietowe) i/lub konsultacje społeczne.

Jedynie projekty zlokalizowane na obszarze **objętym programem rewitalizacji**, bądź na wyznaczanym obszarze wsparcia dla mieszkalnictwa i wpisane na załączoną do LPR listę przedsięwzięć kierowanych do wsparcia z budżetu działania 7.1 RPO, będą mogły uzyskać finansowe wsparcie w ramach ustalonej alokacji.

⁶ Według: C.K. Heller, Rewitalizacja obszarów miejskich, Praktyczny przewodnik: jak opracować lokalny plan rozwoju., str. 7 (www.erdf.edu.pl).

⁷ Według jak w przypisie 6.

⁸ Według jak w przypisie 6.

3.4.2 Obszary wsparcia

Podstawą charakterystyki obszaru wsparcia wskazanego do rewitalizacji winna być wnikliwa, wielowymiarowa diagnoza sytuacji tego obszaru, prezentowana na tle otoczenia (obszaru objętego programem rewitalizacji), gdzie jest on zlokalizowany. Wnioski z analizy powinny uzasadnić potrzebę interwencji, określać jej charakter, skalę, warunki jej prowadzenia. Stan aktualny, wyjściowy do wsparcia obszaru, powinien opisywać zbiór wskaźników wymiennie ilustrujących stan jego degradacji, jego kryzysową sytuację. Obszar wsparcia powinien charakteryzować się konkretnymi granicami i należy go przedstawić także w formie graficznej. Zakładając, że dokument LPR może zawierać tylko podsumowanie studiów diagnostycznych, Komisja ds. oceny LPR może zażądać pełnej informacji, na podstawie której określono zarówno obszar jak i charakter potrzebnych działań rewitalizacyjnych.

3.5. Wyznaczenie obszaru objętego programem i obszaru wsparcia

Szczegółowe wskaźniki do kryteriów wyznaczenia obszarów rewitalizacji przedstawia **załącznik nr 1 niniejszych Wytycznych**. Wyznaczenie obszarów objętych programem oraz obszarów wsparcia powinno nastąpić w oparciu o dowolne 3 wskaźniki spośród 3 wybranych kryteriów, reprezentujących obie sfery, zarówno społeczno-gospodarczą jak i infrastrukturalną z w/w załącznika.

W przypadku realizacji projektów z zakresu mieszkalnictwa, wyznaczenie obszaru wsparcia następuje zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa (rozdz. 6, 6.2) w oparciu o dowolne 3 wskaźniki spośród 3 wybranych kryteriów, wymienionych w/w Wytycznych oraz powtórzonych w załączniku nr 2 do niniejszego dokumentu.

V. Przedsięwzięcia realizujące cele LPR

1. Lista projektów

Projekty interwencji w danym obszarze rewitalizacji, które będą przewidziane do finansowego wsparcia środkami alokacji działania 7.1. Osi Priorytetowej RPO, muszą być zestawione na odrębnej liście. Lista taka winna być załącznikiem LPR. Wyłącznie przedsięwzięcia

wymienione w tym załączniku mogą uzyskać dofinansowanie w ramach tego priorytetu. Projekty (dotyczy projektów infrastrukturalnych) umieszczone w tym załączniku są wyłączone z możliwości ubiegania się o dofinansowanie w ramach pozostałych priorytetów RPO.

Przedsięwzięcia umieszczone na liście muszą być możliwe do realizacji na warunkach przyjętych dla działania 7.1 osi priorytetowej 7 „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy”. Dla każdego projektu umieszczonego w załączniku (na liście podstawowej) określa się przynajmniej:

- 1) nazwę projektu i beneficjenta,
- 2) całkowitą wartość projektu (wskazanie szacunkowe),
- 3) wartość wnioskowanego dofinansowania wraz z rozbiem na określone źródła, finansowania,
- 4) okres realizacji projektu,
- 5) wskaźniki LPR, na które projekt będzie oddziaływał.

W celu wykazania, które działania społeczne będą realizowane wspólnie z działaniami infrastrukturalnymi w ramach osi priorytetowej 7. RPO tabela przedsięwzięć musi zostać poszerzona o dane dotyczące projektów zgłaszanych w ramach środków EFS w POKL. Dodatkowo, jeśli beneficjent planuje inwestycję infrastrukturalną połączyć z działaniami społecznymi z innych źródeł np. PFRON, WFOŚ czy własnych może to wskazać także w tabeli w ramach danego obszaru wsparcia. Przykładowy wzór listy projektów stanowi załącznik nr 3 do Wytycznych. W celu umożliwienia przeprowadzenia pełnej oceny, czy projekty wskazane na Wykazie projektów pozwolą zrealizować założone w LPR cele, konieczne jest załączenie krótkiego opisu projektu przygotowanego zgodnie z załącznikiem nr 4 do Wytycznych.

VI. Założenia formalne Lokalnego Programu Rewitalizacji.

1. Forma prawna LPR

Lokalny Program Rewitalizacji musi być przyjęty uchwałą organu stanowiącego miasta (rady). Dopuszcza się możliwość aktualizacji istniejącego LPR (np. z okresu 2004-2006) pod warunkiem, że w wyniku tej aktualizacji Lokalny Program Rewitalizacji będzie odpowiadał niniejszym wytycznym. Instytucja Zarządzająca w celu właściwego przygotowania LPR przeprowadzi szereg

spotkań, konferencji i warsztatów opartych na zasadach konsultacji merytorycznych, w szczególności w ramach Forum Rewitalizacyjnego.

2. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko (LPR)- *jeśli dotyczy*

Lokalne Programy Rewitalizacji nie zostały wymienione w art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008r. nr 199, poz. 1227), gdzie wymienione są programy, dla których wymagane jest przeprowadzanie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Jednakże, zgodnie z art. 47, obowiązek taki może zaistnieć, gdy organ opracowujący projekt LPR, po uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska stwierdzi, że wyznacza on ramy do późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i że realizacja LPR może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko.

Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ) to sformalizowany systemowy i kompleksowy proces oceny skutków środowiskowych polityk, planów i programów oraz ich wariantów, włącznie z przygotowaniem pisemnego raportu zawierającego wnioski z tej oceny oraz wykorzystania tych wniosków w publicznym procesie podejmowania decyzji. SOOŚ jest procesem identyfikacji, analizy i oceny skutków środowiskowych, jakie mogą powstać w wyniku realizacji polityk, programów i planów. Głównym celem SOOŚ jest weryfikacja analizowanego dokumentu z punktu widzenia spełnienia wymogów zrównoważonego rozwoju. Szczególne znaczenie SOOŚ ma w procesach decyzyjnych gospodarki przestrzennej odpowiedzialnej za kształtowanie warunków zrównoważonego rozwoju i skupiającej dużą część zadań wynikających z projektowanych polityk strategii i programów.

W związku z powyższym dla LPR może zostać przeprowadzona Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko.

Podstawowe elementy procedury oceny strategicznej LPR

1. Przygotowanie projektu dokumentu LPR
2. Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Uzgodnienie przeprowadza organ administracji opracowujący projekt dokumentu z:

- 1) właściwym organem ochrony środowiska (regionalny dyrektor ochrony środowiska) oraz
- 2) organem inspekcji sanitarnej (Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny).
3. Przygotowanie prognozy oddziaływania na środowisko (opracowuje ją organ administracji przygotowujący projekt dokumentu).
4. Organ administracji przygotowujący projekt dokumentu zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.
5. Organ administracji opracowujący projekt dokumentu, poddaje go wraz z prognozą oddziaływania na środowisko – opiniowaniu przez organ ochrony środowiska oraz organ inspekcji sanitarnej.

Zakres prognozy oddziaływania na środowisko reguluje art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Podstawowe etapy postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji planów i programów

1. Organ administracji po przygotowaniu projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji uzgadnia z organem ochrony środowiska oraz odpowiednim organem inspekcji sanitarnej, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko przed sporządzeniem prognozy (art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).
Organ administracji opracowuje projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko;
2. Organ administracji bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinię organu ochrony środowiska oraz odpowiedniego organu inspekcji sanitarnej, a także rozpatruje uwagi i wnioski zgłaszane w związku z udziałem społeczeństwa (art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku...);
3. Organ administracji załącza pisemne informacje do przyjętego dokumentu odnośnie sposobu wykorzystania:
 - 1) ustaleń zawartych w prognozie,

- 2) opinii i uzgodnień organów,
 - 3) wyników udziału społeczeństwa,
 - 4) informacji o metodach i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu (art. 55 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku...).
4. Organ administracji opracowujący projekt dokumentu zobowiązany jest prowadzić monitoring skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko (art. 55 ust.5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku...).

Organ administracji opracowujący dokument, w porozumieniu z organem ochrony środowiska i organem inspekcji sanitarnej, może odstąpić od przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wyłącznie w trybie art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisk i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

3. Mieszkalnictwo

W LPR może być zaplanowana interwencja w sferze mieszkalnictwa. Tematykę tę reguluje art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8.12.2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 oraz **Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa**. Wytyczne Ministra określają szczegółowe zasady udzielania wsparcia w zakresie mieszkalnictwa.

Przykładowe projekty związane z mieszkalnictwem:

1. Renowacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych:

- remonty i modernizacja części wspólnych istniejących budynków wielorodzinnych (budynki mieszkalny, w którym występują więcej niż dwa lokale mieszkalne), w tym remont i modernizację części wspólnych budynków z prefabrykowaniem elementów konstrukcyjnych używanych do modułowej budowy (wielkiej płyty).

2. Adaptacja i renowacja budynków na cele mieszkaniowe dla osób o szczególnych potrzebach:

- działania mające na celu przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących, stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych. Pomieszczenia zaadaptowane na cele mieszkaniowe są przeznaczone dla gospodarstw domowych o niskich dochodach lub dla osób o szczególnych potrzebach.

4. Efektywność energetyczna

W projektach zakładających finansowe wsparcie z alokacji dla działania 7.1. RPO konieczne jest odniesienie się do stanu efektywności energetycznej budynków (wyłącznie tych budynków, które objęte będą zakresem kreowanych projektów) zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.

Jeżeli zdiagnozowane zostaną zaniedbania w tej dziedzinie lub ogólnie niski poziom efektywności energetycznej budynków, należy przedstawić działania zmierzające do poprawy tego stanu, poprzez planowaną realizację projektów zakładających termomodernizację tych budynków, w szczególności poprzez termoizolację lub/oraz wymianę źródeł zaopatrzenia w energię.

5. Potrzeby osób niepełnosprawnych

Projekty zakładające finansowe wsparcie z alokacji dla działania 7.1. RPO obejmujące budowę, przebudowę, rozbudowę lub modernizację infrastruktury publicznej muszą zakładać równy dostęp osób niepełnosprawnych do tej infrastruktury.

6. Potrzeby imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców - jeśli dotyczy

W Lokalnym Programie Rewitalizacji, w diagnozie sytuacji w mieście, wskazane jest odniesienie do imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców zamieszkujących miasto. W przypadku zidentyfikowania potrzeb powyższych grup, jako istotnych z punktu widzenia powodzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, należy podjąć odpowiednie działania zmierzające, w szczególności do przeciwdziałania skumulowanym negatywnym zjawiskom społecznym. W przypadku nie podjęcia takich działań należy umieścić stosowne uzasadnienie.

7. Inicjatywy społeczne i zasada empowerment.

Dla osiągnięcia rzeczywistego wpływu LPR na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru wsparcia przedsięwzięciom infrastrukturalnym muszą towarzyszyć podejmowane inicjatywy społeczne, ukierunkowane na osiąganie celów wyznaczonych dla obszaru wsparcia w LPR. Inicjatywy te mogą być finansowane ze środków osi priorytetowej 7. RPO w ramach instrumentu elastycznego finansowania (cross-financing) oraz komponentu regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w formie konkursowej, o ile wpisywać się będą w kryteria określone dla poszczególnych priorytetów. Zakres i wysokość instrumentu cross-finansingu został opisany w pkt 15b i 31 osi priorytetowej 7. Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych oraz Wytycznych dotyczących kwalifikowalności oraz Vademecum Beneficjenta RPO.

Zaniechanie realizacji inicjatyw społecznych lub ograniczenie ich zakresu na obszarze wsparcia może skutkować ograniczeniem finansowania LPR ze środków działania 7.1 osi priorytetowej 7. „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” RPO.

Wskazane jest, by inicjatywy wpiswały się w realizację zasady *empowerment*, czyli udziału grup, których dotyczą problemy społeczne, w działaniach i decyzjach podejmowanych w ramach realizowanych na ich rzecz projektów. Zasada ta ma na celu zaangażowanie i podniesienie rzeczywistej zdolności tych grup do wpływania na sprawy, które ich dotyczą i zwiększenia w ten sposób efektywności projektów.

8. Udział partnerów społecznych – konsultacje społeczne.

W procesie przygotowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji konieczny jest udział przedstawicieli środowisk społecznych i gospodarczych, szczególnie z obszaru objętego wsparciem. Obligatoryjnie jest przeprowadzenie szerokich konsultacji społecznych Lokalnego Programu Rewitalizacji wraz z indykatywnym wykazem projektów do wsparcia w ramach danego(ych) obszaru(ów) rewitalizacji. Do Lokalnego Programu Rewitalizacji konieczne jest dołączenie w formie załącznika raportu końcowego z konsultacji LPR ze szczegółowym opisem ich przebiegu i ostatecznych ustaleń. Rekomenduje się realizację w ramach LPR przedsięwzięć przy współudziale partnerów społecznych i gospodarczych. Dla zapewnienia efektów synergicznych wynikających z zaangażowania różnych podmiotów w realizację zadań różnego typu na obszarze wsparcia dopuszcza się włączenie do listy przedsięwzięć LPR pewnych zadań w formule partnerstwa, w szczególności partnerstwa publiczno-prywatnego, bądź też

przekazanie odpowiednich środków na realizację samodzielnych przedsięwzięć przez podmioty zewnętrzne, w szczególności spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe w zakresie mieszkalnictwa oraz organizacji pozarządowych działających dla dobra społeczności lokalnej z obszaru wsparcia.

VII. Kryteria oceny formalnej i merytorycznej LPR

Ocena formalna Lokalnego Programu Rewitalizacji zostanie przeprowadzona przez Instytucję Zarządzającą. Oceny formalnej Lokalnego Programu Rewitalizacji dokona Departament Polityki Regionalnej w ciągu 5 dni roboczych od momentu wpłynięcia w/w dokumentu w wersji papierowej i elektronicznej (format pdf) do Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego.

Do oceny merytorycznej zostanie powołana Komisja ds. oceny LPR, w skład której wejdą przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa (Departamentu Polityki Regionalnej i Departamentu Planowania Strategicznego i Gospodarczego) oraz pracownicy wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych, zaproponowani przez Dyrektora Departamentu Planowania Strategicznego i Gospodarczego. Skład osobowy powyższej Komisji określa stosowna decyzja Marszałka Województwa.

Przedstawione kryteria stanowią podstawę oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji z punktu widzenia możliwości wsparcia projektów tego programu z budżetu 7. osi priorytetowej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Wyróżnia się kryteria formalne i kryteria merytoryczne.

Kryteria formalne – ich spełnienie jest obligatoryjne, przy niespełnieniu kryteriów formalnych IZ RPO może podjąć decyzję o nieocenianiu programu pod względem merytorycznym:

- 1) Czy dokument został przyjęty uchwałą organu stanowiącego miasta?
- 2) Czy została przeprowadzona SOOŚ i czy jej efekt został uwzględniony w przedstawionym LPR? (jeśli dotyczy)
- 3) Czy obszar(y) wsparcia, na których realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu mieszkalnictwa, wyznaczone zostały w oparciu o 3 kryteria wybrane spośród zawartych w załączniku nr 2? (jeśli dotyczy)

- 4) Czy w części diagnostycznej LPR odniesiono się do problematyki efektywności energetycznej budynków, a w przypadku zdiagnozowania potrzeb w tym zakresie zaplanowano działania zaradcze? (jeśli dotyczy)
- 5) Czy w części diagnostycznej LPR odniesiono się do potrzeb imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców?
- 6) Czy przyjęte w LPR działania rewitalizacyjne zaplanowano w oparciu o zasadę empowerment?
- 7) Czy LPR został poddany konsultacjom społecznym i czy załączono raport z konsultacji społecznych?
- 8) Czy potencjalni beneficjenci projektów kierowanych do wsparcia z RPO ujętych w załączniku do LPR uprawnieni są do otrzymania środków w ramach działania 7.1?
- 9) Czy załączono Diagnozę stanu wyjściowego?
- 10) Czy załączono opisy wszystkich projektów ujętych na Wykazie projektów?
- 11) Czy LPR zawiera plan finansowy realizacji LPR?

Kryteria merytoryczne – ich spełnienie jest obligatoryjne, przy niespełnieniu kryteriów merytorycznych LPR nie zostanie przez IZ RPO zaopiniowany pozytywnie.

- 1) Czy LPR został opracowany zgodnie z podstawowymi założeniami metodologicznymi i dotyczy procesów rewitalizacji zgodnie z definicją, tzn. czy LPR jest operacyjnym programem wielokierunkowych, stanowiących zespół wzajemnie wzmacniających się (synergicznych) działań, których realizacja wywoła istotne i wymierne zmiany jakościowe na całym obszarze (-ach) wskazanym (-ych) do rewitalizacji?
- 2) Czy cele LPR korespondują z ustalonymi problemami rozpoznanymi na etapie diagnozy objętego kryzysem obszaru (-ów) i z tego względu wskazanego (-ych) do rewitalizacji?
- 3) Czy wyznaczono obszary objęte programem rewitalizacji zgodnie z założeniami metodologicznymi w Wytycznych?

- 4) Czy wyróżniono obszary wsparcia zgodnie z założeniami metodologicznymi w Wytycznych?
- 5) Czy załączone do LPR projekty, zamierzone na obszarze (-ach) wsparcia, skutecznie przeciwdziałały negatywnym zjawiskom, stwierdzonym na tym obszarze i stwarzają warunki dla jego (ich) dalszego, zrównoważonego rozwoju w strukturze całego miasta?

VIII. Monitorowanie i ocena realizacji LPR

W LPR należy przedstawić system monitorowania realizacji programu przez gminę. Taki system powinien być podstawą realizacji programu, a także źródłem przesłanek do jego aktualizacji i wynikających z niej działań naprawczych, w przypadku braku osiągnięcia zakładanych celów.

Zamiarem kontynuacji polityki/strategii rewitalizacji danego obszaru/miasta konieczne jest dokonywanie oceny LPR co najmniej raz na trzy lata w formie uchwały przyjętej przez organ stanowiący miasta. W wyniku aktualizacji treść zapisów programu, musi on odpowiadać zapisom założeń przedstawionych w niniejszych wytycznych.

Realizacja LPR, w szczególności w zakresie finansowanym przez RPO, będzie monitorowana przez Instytucję Zarządzającą (Komisja ds. oceny LPR). Sporządzenie raportu przez beneficjenta z realizacji LPR odbywać się będzie minimum raz w roku do 30 maja za poprzedni rok kalendarzowy na druku przygotowanym przez IZ. Wzór sprawozdania beneficjenta z realizacji LPR znajduje się w załączniku 5 niniejszych wytycznych.

IX. Harmonogram wydatkowania środków w ramach działania 7.1.

W celu usprawnienia procesu wydatkowania środków na rewitalizację każde miasto powinno wykorzystać kwotę w wysokości ok. 1/7 przyznanej alokacji z EFRR, tzn. złożyć na minimum taką kwotę wnioski o dofinansowanie w terminie do końca danego roku. Oznacza to, że na taką kwotę powinny być wykonane prace i wystawione za nie faktury w ramach realizowanych projektów oraz złożone wnioski o płatność najpóźniej do 30 września następnego roku.

Tabela stanowi załącznik nr 6 do Wytycznych.

X. Przykładowa struktura dokumentu

Podstawowa struktura Lokalnego Programu Rewitalizacji dokumentu powinna obejmować takie elementy jak:

1. Założenia programu rewitalizacji:

- prezentacja metody sporządzania LPR,
- opis głównych potrzeb rewitalizacyjnych miasta, wynikających z diagnozy stanu wyjściowego⁹ i debat (konsultacji) społecznych, wraz z uzasadnieniem,
- obszary objęte programem rewitalizacji – opis sposobu wyboru obszaru/ów objętych programem,
- obszar/y wskazane do wsparcia – opis sposobu wyznaczenia obszaru/ów wsparcia (jeżeli występują),
- cele programu rewitalizacji,
- okres realizacji LPR i ewentualne jego etapy.

2. Planowane działania na obszarze wskazanym do rewitalizacji (projekty):

- kryteria wyboru projektów (jeżeli będą wybierane).

3. Plan finansowy – źródła finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

4. Zarządzanie (system wdrażania) realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji.

5. System monitorowania i oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji i komunikacji społecznej.

Załączniki obligatoryjne LPR:

- 1. Wykaz projektów** (wg wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do niniejszych Wytycznych).

⁹ Na podstawie diagnozy stanu miasta – Załącznik 4 LPR.

2. Opisy projektów zawartych w Wykazie, o którym mowa w punkcie 1 (wg wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do niniejszych Wytycznych).

3. Raport z konsultacji społecznych.

4. Diagnoza stanu wyjściowego:

- Zwięzła informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej miasta na tle otoczenia (regionu, kraju).
- Analiza zróżnicowania miasta z punktu widzenia natężenia występowania zjawisk kryzysowych:
 - ✓ w sferze społeczno-gospodarczej,
 - ✓ w sferze środowiskowo-przestrzennej,
 - ✓ w sferze infrastruktury technicznej i społecznej,
 - ✓ inne przyczyny/przejawy sytuacji kryzysowej.
- Identyfikacja i szczegółowa charakterystyka obszarów w stanie kryzysu, wskazanych do rewitalizacji.
- Podsumowanie diagnozy stanu wyjściowego i wnioski do Lokalnego Programu Rewitalizacji.
- Wnioski z diagnozy stanu wyjściowego w kontekście ustaleń planów polityki rozwoju miasta przyjętych przez Radę Miasta.

Załącznik nr 1 Szczegółowe wskaźniki do kryteriów wyznaczania obszarów rewitalizacji

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
Sfera społeczno-gospodarcza						
A	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	1. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1000 mieszkańców obszaru	Osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego	Miejski/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
		2. Liczba postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych na 1000 mieszkańców obszaru	Ilość postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych tj. <i>łącznie toczące się w sądzie postępowania eksmisyjne, orzeczone przez sąd eksmisje wykonane</i>	GUS, Sądy Rejonowe, Urząd Miasta/Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
B	Wysoki poziom długotrwałego bezrobocia	1. Liczba bezrobotnych poszukujących pracy 13 m-cy i dłużej na 1000 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych poszukujących pracy 13 m-cy i dłużej	PUP. Urząd Miasta/Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
C	Niestabilne (niekorzystne) trendy demograficzne	1. Dynamika (Spadku) liczby ludności w wyniku odpływu i zgonów na 1000 mieszkańców obszaru.	Wielkość spadku liczby ludności w wyniku odpływu i zgonów	GUS, wydziały meldunkowe UM	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
		2. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców obszaru	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym <i>Wiek produkcyjny mężczyźni 16-65 lat Kobiety 16-60 lat</i>	GUS, wydziały meldunkowe Urzędy Miejskie/Gminne	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
		3. Saldo migracji na 1000 mieszkańców obszaru	Saldo migracji -różnica pomiędzy ludnością napływającą a odpływającą	GUS, wydziały meldunkowe Urzędu Miasta/Gminy	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
D	<i>Niski poziom edukacji, znaczące braki w umiejętnościach i wysoki odsetek osób porzucających szkołę</i>	1. Liczba młodzieży niekontynuująca nauki na 1000 mieszkańców obszaru.	1.Udział osób w wieku 7-18 lat nie wypełniający obowiązku szkolnego 2.Udział osób w wieku 18-24 lata z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym, które nie kontynuują nauki i nie dokończają, zarejestrowane w Urzędzie Pracy.	PUP, WUP, Urząd Miasta, Urząd Gminy.	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	
		2.Procentowy udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych obszaru	Liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym, (niepełnym) lub gimnazjalnym i poniżej	PUP, WUP, Urząd Miasta, Urząd Gminy	Wartości niekorzystnie odbiegające od wartości wskaźnika dla miasta Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	Informacjami wspomagającymi może być także wiedza dotycząca innych cech, płci, wieku itp.

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
E	<i>Wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa</i>	Liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców obszaru	Ilość przestępstw i wykroczeń stwierdzonych nie obejmujących zdarzeń drogowych oraz przestępstw gospodarczych z uwzględnieniem czynów karalnych osób nieletnich tj. do 17-tego roku życia	Komendy Policji	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	Uzupełnieniem mogą być przygotowywane przez policję lub służby miejskie mapy przestępczości
F	<i>Niski poziom aktywności gospodarczej</i>	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczenia na 1000 mieszkańców	GUS Z rejestru REGON Urząd Miasta/Gminy	Poniżej wartości wskaźnika dla miasta	

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
G	<i>Wysoki udział imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych oraz uchodźców</i>	Udział ludności narodowości niepolskiej w ogólnej ludności polskiej	Mniejszości etniczne i narodowe zgodnie z ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Uchodźcy wg Konwencji Genewskiej i Protokołu Nowojorskiego(zgodnie z art.13 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	Główny Urząd Statystyczny – Dane spisowe za 2002r.;wydziały meldunkowe urzędów miejskich	Udział mniejszości powyżej 20% ogólnej liczby mieszkańców	
Sfera infrastrukturalna						
H	<i>Szczególnie zniszczone otoczenie</i>	1.Obszary wyłączone z użytkowania	Powierzchnia działek nie użytkowanych, tzw. odłogów miejskich w stosunku do danego obszaru lub ilość budynków zagrażających życiu i zdrowiu mieszkańców oraz ilość budynków wyłączonych z eksploatacji	Właściwe wydziały urzędów miejskich i gminnych	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta	Np. nie użytkowane tereny przemysłowe skażone, fizycznie zdegradowane,

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
		2.Obszary zdegradowanej struktury miejskiej	Powierzchnia przestrzeni publicznych zdegradowanych i/lub niezbędnych w danym obszarze (place, parki, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, ciągi piesze i rowerowe itp.) liczba obiektów o funkcjach publicznych istniejących i/lub niezbędnych na danym obszarze (obiekty rekreacji i wypoczynku, turystyki , kultury i sztuki.	Właściwe wydziały urzędu i instytucji miejskiej	Wartości niekorzystne odbiegające od średnich dla miasta lub od wartości stosowanych dla obszaru	
I	<i>Porównywalnie niższy poziom wartości zasobu mieszkaniowego</i>	1. Procentowy udział mieszkań bez instalacji techniczno-sanitarnej w ogólnej liczbie mieszkań obszaru	Obejmuje mieszkania, w których brak jest wodociągu i/lub centralnego ogrzewania i/lub gazu z sieci.	GUS	Powyżej wartości wskaźnika dla miasta.	Definicja lokalu z instalacją sanitarno-techniczną (wg GUS): Za mieszkanie wyposażone w

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
						występuje co najmniej jedno z następujących urządzeń sanitarno-technicznych: wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienkę, centralne ogrzewanie lub gaz z sieci.
		2. Liczba zdegradowanych obiektów w stosunku do wszystkich obiektów	Stosunek liczby budynków zagrożonych wyburzeniem lub przeznaczonych do wyburzenia do liczby budynków ogółem	Inspektor Nadzoru Budowlanego	Powyżej średniej dla miasta	

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
		3. Liczba mieszkań sprzed 1989 r. w stosunku do ogółu mieszkań		Wydziały nieruchomości, dane za 2002 NSP	Powyżej średniej dla miasta	

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło (przykład.)	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
J	Niski poziom wydajności energetycznej budynków	1. Wskaźnik wydajności energetycznej budynków	Audyt przeprowadzony na drodze ekstrapolacji na podstawie wieku i cech konstrukcyjnych budynków według wieku. Grupa budynków wybudowanych po roku 1990 oraz grupa budynków wybudowanych przed rokiem 1990, przy czym w tej grupie budynków nie mogły być podejmowane żadne działania termomodernizacyjne dla budynków w przedziale wiekowym od 1980 do 1990 roku	Badania własne	Udział budynków sprzed roku 1990 i dodatkowo dla budynków powstałych w latach 1980-1990 bez jakichkolwiek prac termomodernizacyjnych, powyżej 20% w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych wielorodzinnych	

Załącznik nr 2 Kryteria i wskaźniki wyznaczania obszarów wsparcia, na których realizowane będą przedsięwzięcia z zakresu mieszkalnictwa wraz z wartościami referencyjnymi

Kryterium	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń		Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego	
Wskaźnik	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Czyny karalne osób nieletnich na 1 tys. nieletnich	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Udział budynków bez wodociągów /do ogólnej liczby budynków (w %)	Liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989/do ogólnej liczby budynków (w %)
Źródło danych wyznaczenia średniej *	dane za 2006 (RSW)	dane za 2006 (RSW)	dane za 2006 (RSW)	dane za 2006 (TEMIDA)	dane za 2006 (RSW)	dane za 2002 (NSP)	Dane za 2002 (NSP)
POLSKA	74	4,7	33,8	37,4	9,5	8,0	84,8
Kujawsko-pomorskie	107	5,9	32,7	27,0	9,0	4,8	86,4
Wartość dla obszarów objętych wsparciem	Odchylenia powyżej wartości referencyjnej	Odchylenia powyżej wartości referencyjnej	Odchylenia powyżej wartości referencyjnej	Odchylenia powyżej wartości referencyjnej	Odchylenia poniżej wartości referencyjnej	Odchylenia powyżej wartości referencyjnej	Odchylenia powyżej wartości referencyjnej
Definicja wskaźnika	Osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.Nr 64, poz. 593, z późn. zm.) są uprawnione do ubiegania się o przyznanie	Stopę bezrobocia długotrwałego rozumie się jako stosunek liczby osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy do liczby osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku	Ilość przestępstw stwierdzonych ogółem	Ilość czynów karalnych popełnionych przez nieletnich, przy czym za nieletniego uważa się osobę, która w chwili	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100mieszkańców	Budynek wyposażony w wodociąg – budynek, w którym wszystkie, bądź niektóre mieszkania posiadają kran z wodą bieżącą (bez względu na	Ilość budynków mieszkalnych powstałych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych

	świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej	18-59, mężczyźni 18-64)		popętnienia czynu miała ukończone 13 lat, ale nie ukończyła 17 lat		to czy jest to zimna czy ciepła woda), lub jest on poza mieszkaniem –ale wewnątrz tego budynku np. w korytarzu,. Według długości przewodów rozdzielczych doprowadzających wodę od źródła (ujęcia wody) do budynku rozróżnia się instalację jako:-sieciową urządzenie lokalne	
Rekomendowane źródła danych dla beneficjentów	Ośrodki Pomocy Społecznej	Urząd Statystyczny /Powiatowy Urząd Pracy	Komendy Policji	Komendy Policji	Urząd Statystyczny	Dane administracyjne	Dane administracyjne

* Jeśli wnioskodawca posiada udokumentowane nowsze dane może je przedstawić, jednak nie starsze niż podane źródło danych wyznaczenia średniej

Załącznik nr 3 Przykładowy wykaz projektów realizowanych w ramach LPR

*Nazwa Obszaru Wsparcia **
Działania rewitalizacyjne i restrukturyzacyjne

Obszar wsparcia	Nazwa projektu	beneficjent	Wartość całkowita projektu	źródła finansowania			Okres projektu realizacji	Wskaźniki na jakie projekt oddziałuje
				własne	EFRR	inne		
.....
.....
		Suma 1		
		Działania rewitalizacyjne społeczne						

Obszar wsparcia	Nazwa projektu	beneficjent	Wartość całkowita projektu	źródła finansowania			Okres realizacji projektu	Wskaźniki na jakie projekt oddziałuje
				własne	EFS	inne		
.....
.....
		Suma 2		
		Suma 1+2		

* W tabeli można zamieszczać wszystkie projekty w ramach danego obszaru wsparcia

Załącznik nr 4

Opis projektu

1. Data sporządzenia opisu projektu:
2. Podmiot zgłaszający projekt:
3. Nazwa projektu:
4. Koszt całkowity projektu (w zł)oszacowany na podstawie: wstępnego kosztorysu szacunkowego
5. Źródła finansowania projektu:
Środki własne (budżet beneficjenta) :
Środki RPO (EFRR):, tj.
Środki inne: zł, tj.
(np. prywatne, WFOŚ, środki budżetu państwa, województwa itp.)
6. Zwięzły opis projektu (maks. 2 strony A – 4):
 - Główne elementy składowe, wyróżniane fazy realizacji projektu, podprojekty itp.
 - Uzasadnienie realizacji projektu, zwłaszcza w kontekście jego wpływu na sytuację zdiagnozowaną w obszarze wsparcia, itp.
 - Powiązania z innymi projektami,
7. Podmiot zarządzający i sposób realizacji projektu:
8. Podmiot zarządzający projektowanym przedsięwzięciem po jego zrealizowaniu:
9. Harmonogram działań:
10. Przewidywany termin rozpoczęcia realizacji projektu:
11. Przewidywany termin zakończenia realizacji projektu:
12. Osoba mogąca udzielić informacji na temat projektu:
 - imię i nazwisko:
 - stanowisko służbowe:
 - telefon / fax:
 - e-mail:

Załącznik nr 5 Sprawozdanie z realizacji LPR

Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

miasta na lata 2008-2015

Rodzaj sprawozdania:

Roczne

☐

Okres sprawozdawczy:

od

do

I. INFORMACJE OGÓLNE

1.	Numer sprawozdania	
2.	Nazwa komórki organizacyjnej przygotowującej sprawozdanie	
3.	Osoba odpowiedzialna za realizację Programu	
4.	Osoba do kontaktu	
5.	Numer telefonu	
6.	Adres poczty elektronicznej	

II. PRZEBIEG REALIZACJI I POSTĘP RZECZOWY PROGRAMU

1. Opis przebiegu realizacji Programu w okresie objętym sprawozdaniem
2. Planowany przebieg realizacji Programu w następnym okresie sprawozdawczym
3. Czy zostały zrealizowane wszystkie zadania w danym okresie sprawozdawczym, w stosunku do zadań zaplanowanych na dany okres?

☐ Tak

☐ Nie

Jeżeli NIE, należy podać przyczynę niezrealizowania zadania

4. Czy zrealizowane przedsięwzięcia przyczyniły się do realizacji celów programów?

☐ Tak

☐ Nie

Jeżeli TAK, należy opisać problem i wskazać jakie podjęto środki zaradcze.

III. OCENA SYSTEMU WDRAŻANIA PROGRAMU

Czy zaistniały problemy wynikające z zaproponowanego systemu wdrażania Programu?

☐ Tak

☐ Nie

Jeżeli TAK, należy opisać problem oraz przedstawić propozycje modyfikacji systemu wdrażaniu Programu.

IV. WSKAŹNIKI POSTĘPU RZECZOWEGO Z REALIZACJI PROGRAMU

V. POSTĘP FINANSOWY PROGRAMU

1. Zestawienie wydatków poniesionych na projekty przez poszczególnych beneficjentów wg źródeł finansowania.

VI. REKOMENDACJE DLA DALSZEJ REALIZACJI PROGRAMU

VII. OŚWIADCZENIE BENEFICJENTA

Oświadczam, iż informacje zawarte w niniejszym sprawozdaniu są zgodne z prawdą.

Data:

Pieczęć i podpis:

Imię i nazwisko osoby, która złożyła oświadczenie	
Adres	
Numer telefonu kontaktowego i faksu	
Adres poczty elektronicznej	

Załącznik nr 6 Harmonogram wydatkowania środków w ramach działania 7.1.

Lp.	Liczba mieszkańców	Miasta powyżej 5 tys. mieszkańców	Alokacja dla poszczególnych LPR w zł*	Alokacja dla poszczególnych LPR w euro*	Maksymalny udział środków RPO na poziomie projektu	%	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	5 000 -10 000	Więcbork	1 367 059,85	383 467,00	0,85	0,54%	237 283,44	242 839,82	493 479,59	240 542,76	152 914,24	0,00
2.		Radziejów	1 352 108,25	379 273,00		0,54%	234 688,25	240 183,87	488 082,38	237 911,93	151 241,82	0,00
3.		Pakość	1 353 976,31	379 797,00		0,54%	235 012,50	240 515,70	488 756,71	238 240,63	151 450,77	0,00
4.		Strzelno	1 412 620,56	396 247,00		0,56%	245 191,50	250 933,07	509 926,04	248 559,45	158 010,50	0,00
5.		Nowe	1 457 482,52	408 831,00		0,58%	252 978,29	258 902,19	526 120,25	256 453,20	163 028,59	0,00
6.		Gniewkowo	1 694 398,16	475 287,00		0,68%	294 100,23	300 987,07	611 641,77	298 139,99	189 529,10	0,00
7.		Barcin	1 826 410,11	512 317,00		0,73%	317 013,82	324 437,22	659 295,28	321 368,32	204 295,46	0,00
8.		Janikowo	2 133 417,21	598 434,00		0,85%	370 301,68	378 972,91	770 118,33	375 388,15	238 636,14	0,00
9.		Sępólno Krajeńskie	2 166 129,65	607 610,00		0,86%	375 979,65	384 783,83	781 926,83	381 144,11	242 295,23	0,00
10.		Szubin	2 179 448,49	611 346,00		0,87%	378 291,43	387 149,75	786 734,64	383 487,64	243 785,02	0,00
11.		Kruszwica	2 178 279,17	611 018,00		0,87%	378 088,47	386 942,03	786 312,55	383 281,90	243 654,23	0,00
12.	10 000 – 15 000	Koronowo	2 386 756,81	669 497,00	0,85	0,95%	414 274,37	423 975,28	861 568,55	419 964,84	266 973,77	0,00
13.		Ciechocinek	2 403 287,71	674 134,00		0,96%	417 143,67	426 911,78	867 535,85	422 873,56	268 822,85	0,00
14.		Aleksandrów Kujawski	2 720 576,28	763 135,00		1,08%	472 216,11	483 273,83	982 070,29	478 702,48	304 313,58	0,00
15.		Mogilno	2 716 169,94	761 899,00		1,08%	471 451,29	482 491,10	980 479,69	477 927,15	303 820,70	0,00
16.		Golub-Dobrzyń	2 841 764,88	797 129,00		1,13%	493 251,07	504 801,36	1 025 816,81	500 026,37	317 869,27	0,00
17.		Wąbrzeźno	3 051 533,05	855 970,00		1,22%	529 660,97	542 063,85	1 101 538,66	536 936,40	341 333,17	0,00
18.		Żnin	3 070 263,56	861 224,00		1,22%	532 912,06	545 391,08	1 108 299,98	540 232,15	343 428,29	0,00
19.		Lipno	3 279 589,66	919 941,00		1,31%	569 245,23	582 575,05	1 183 862,26	577 064,39	366 842,73	0,00
20.	15 000 – 20 000	Solec Kujawski	3 167 873,26	888 604,00	0,80	1,26%	549 854,38	562 730,13	1 143 535,01	557 407,19	354 346,55	0,00

Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji

21.		Chełmża	3 201 822,75	898 127,00		1,28%	555 747,07	568 760,80	1 155 790,05	563 380,81	358 144,01	0,00
22.		Rypin	3 463 368,98	971 492,00		1,38%	601 144,19	615 220,98	1 250 202,69	609 401,51	387 399,61	0,00
23.		Nakło nad Notecią	4 067 561,61	1 140 971,00		1,62%	706 015,17	722 547,68	1 468 303,41	715 713,00	454 982,35	0,00
24.	Powyżej 20 000	Tuchola	3 066 498,92	860 168,00		1,22%	532 258,63	544 722,34	1 106 941,02	539 569,74	343 007,19	0,00
25.	w tym Tuchola i Brodnica jako miasta mogące pełnić funkcje subregionalne	Chełmno	4 477 921,63	1 256 079,00		1,78%	777 242,22	795 442,63	1 616 434,66	787 918,42	500 883,70	0,00
26.		Świecie	5 631 840,83	1 579 759,00		2,24%	977 530,39	1 000 420,87	2 032 975,00	990 957,75	629 956,82	0,00
27.		Brodnica	6 048 632,11	1 696 671,00	0,75	2,41%	1 049 873,72	1 074 458,24	2 183 427,81	1 064 294,79	676 577,55	0,00
28.	Miasta subregionalne	Inowrocław	17 723 903,73	4 971 642,00		7,06%	3 076 375,02	3 148 413,41	6 397 953,05	3 118 632,13	1 982 530,13	0,00
29.		Grudziądz	22 888 925,64	6 420 456,00		9,12%	3 972 878,67	4 065 910,17	8 262 416,32	4 027 450,16	2 560 270,32	0,00
30.		Włocławek	27 504 349,32	7 715 105,00	0,70	10,96%	4 773 987,40	4 885 778,19	9 928 486,31	4 839 562,93	3 076 534,49	0,00
31.	Aglomeracja bydgosko-toruńska	Toruń	39 230 065,69	11 004 226,00		15,64%	6 809 244,50	6 968 694,19	14 161 221,03	6 902 776,34	4 388 129,63	0,00
32.		Bydgoszcz	68 820 282,25	19 304 427,00	0,65	27,43%	11 945 280,24	12 224 998,67	24 842 661,14	12 109 360,71	7 697 981,49	0,00
		RAZEM	250 884 318,89	70 374 283,00			43 546 515,63	44 566 229,08	90 563 913,95	44 144 670,94	28 062 989,29	0,00